

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătat pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Românii din Ungaria.

I.

În timpul de față grasează contradicțiunile și suprinderile politice. În împregiurări de acestea la oameni preocupați de șovinism rațiunea sănătoasă nu prea are trecere. Din contră omul care se ține de o programă politică, întemeiată pe ceea ce este real și folositoriu obștei, vine în pozițiunea de a se lupta în deșert. Ceea ce combate ați trebuie se combată și mâne, de oarece acei ce, stăpâniți de pasiuni șovinistice, s'au pus pe terenul contradicțiunilor și al suprinderilor, nu se sfiesc a dice ați că albul e negru și mâne că negrul e alb și așa mai departe.

În articuli de diare, în discursuri parlamentare, în broșuri și în alte scrieri politice cetim lucruri, cari descriu situațiunea popoarelor nemaghiare din Ungaria așa de frumos, încât, și s'ar părè că toată lumea din afară se revnească la pozițiunea acestor popoare „fericite.” „Îndreptățiți egal” se bucură toate de aceleși favoruri precum au se poarte și aceleși greutăți. Parlament, ierarchia funcționarilor de jos până sus, bunătățile statului de tot felul pentru întreprinderi publice și private, garanții pentru instituțiunile publice și private... toate stau deschise și la dispozițiunea tuturor.

Nu este aceasta o stare fericită a naționalităților nemaghiare din Ungaria? Ce vor ele mai mult? Și apoi când e vorba și de Români, nu se afla și ei între aceste naționalități „fericite”?

Așa ne cântă la ori ce ocaziune în urechi droaia de diare cu limbă maghiară și nemțească, plătite, și ne plătite ce s'a pus la dispozițiunea guvernului unguresc și naționalității unguresci, carea prin o coincidență limbistică este identică cu „națiunea maghiară” (magyar nemzet.)

Albă ca ziua bună, verde ca speranța în bine și roșie ca floarea parfului este dar situațiunea și pozițiunea naționalităților, prin urmare și a Românilor, primate prin prismele colorate ale droaiei pomenite de diare. Naționalii din Ungaria, fie Români, fie Croato-Serbi, fie Nemți, fie în sfârșit ce vor fi, pot ajunge bărbați mari de stat, ei pot propune reforme în parlament, se pot înălța pe treptele ierarchice civile și judecătorești până la ministrii. Numai regi și imperați nu se pot face. Li se înființează universități, gimnasii și alte scoale de tot felul; li se ridică teatru din averea publică; li se subvenționează institute de cultură; li se garantează autonomii pentru administrațiuni proprii de biserici, scoale și fonduri.

Dacă ar fi așa!

Însă — acest fatal „însă” — cât e de mic la vedere restoarță și nimiceste toate iluziunile câte le-ar avè. Pentru că d. e. parlamentul nu există, fie cineva patriot cât de mare și bun, pentru acel ce nu scie vorbi perfect limba maghiară; căci este lege că numai limba maghiară exclusiv este limbă parlamentară în Ungaria*) În funcțiuni înalte și inferioare în faptă numai puțini se pot

străcura, și acestia mai cu samă dacă au abdis de simțeminte naționale, sau ceea ce e și mai binevedut, dacă se reneagă cu totul. Un național, prin urmare și un Român, care voiesce se poată dispune de puterile sale sufletești, în cât i permite ocupațiunea oficială, și pentru poporul seu, este depărtat din oficiu sub un cuvânt sau altul, sau în cazul cel mai favorabil, pus sub priveghiarea denunciatorilor și pânditorilor după „ultraisti”, „resvrătitori”, „panslavisti”, „dacoromanisti” și alte „istri”, căci în privința aceasta lexiconul „patriotic” este bogat în termeni. Românul dar, care vrea să se dedice și naționalității sale în ceea ce este legal și patriotic tot odată, trebuie să și caute o carieră afară de ierarchia funcționarilor. Va se dică nu ministru sau altă funcțiune înaltă; un president de tribunal, un vice comite nu poate un român, care ține la naționalitatea sa, ajunge, afară dacă era cea „fericită” la găsit în funcțiune și n'a putut fi prin nici o mesteșugire escamotat din funcțiune. Ceea ce se întâmplă cu Români se înțelege că se întâmplă și cu alții și viceversa. Universități?! Ni s'a creat una maghiară în Cluj, alta este în Budapesta și are să se mai creeze una în Pojon sau în Seghedin, se înțelege tot maghiară. Și dacă îndrăsnim, bună oară noi Români, să ne deschidem gura, vorbind de universitate românească, sîntem luați în ris. De cine? De acei ce se laudă în lume că aici în Ungaria fie cine se poate desvolta liber și fără de nici o pedecă. Gimnasii? Scoale reale? comerciale? cu limba națională întemeiate de stat nici pomenire! Trebuie să fim buni bucuri ca guvernul să ne lase în pace în scoalele care ni le ridicăm noi și se nu nile șablonaze ca cele susținute de stat pentru juni maghiari și pentru cari vor să fie maghiari. Să ne pară bine să nu ni se ia și ceea ce ținem cu munca și sudoarea noastră privată extraordinară, pentru ca să se îndrepte în contra desvoltării culturai noastre naționale. Spre ce sfârșit au se servească scoalele inferioare este invederat. Sîntem aduși ca se lucrăm cu puterile noastre, pe care statul este departe de ale sprigini, la maghiarizarea generațiunilor viitoare, pentru că cei cari strigă în lume cât de mare e binele și libertatea în Ungaria, sînt de părere că Ungaria numai atunci va fi mare și tare când va fi locuită numai de Maghiari puri. Teatruri subvenționate cu toții din punga statului, cu sume colosale pentru Maghiari, căci afară de teatre maghiare în Ungaria nu scim să se bucure vre-o instituțiune de felul acesta a vre unei din naționalitățile celelalte de subvențiuni dela stat. Reuniunilor noastre cu scop de cultură li se interdică dreptul de espozițiune în loc de a fi spriginite din averea comună a statului. În fine în biserică se dă autonomie pentru ca pe calea ordinațiunilor și a legilor nebisericesci să fie reduse; ear prin presa ni se cântă că biserica este sau poate fi vatră de ostilități față cu statul și cu ideea de stat, pentru că funcționarii bisericesci „nu știu unguresc.” O subvențiune oare care dă statul și bise-

ricilor naționale, ca equivalent (?) pentru servițiile care bisericile le aduc statului, dar și aceasta se impută la numeroase ocaziuni, aruncându-se în special nouă, că statul spriginesce cu bani unguresci machinațiuni în contra sea (!!!)

Este palidă coloratura aceasta, dar și dintr'însa se pot vedea contradicțiunile dela noi din țeară.

Se înțelege că la rëndul nostru când vedem aceste contradicții nu putem tăce. Însă ce ne privesce pe noi Români terminii în cari ne spectatorăm sînt ângeresci pe lungă ai opozițiunei maghiare când aceasta vorbește contra guvernului unguresc, pe lungă ai foilor unguresci când scriu despre naționalități, despre armata comună etc.

Cu toate aceste se reped diarele amintite la cea mai blândă reflectare asupra noastră și ne dică că sîntem „ultraisti”, „nemulțămitori” și ne îndreaptă se luăm exemple din Germania, din Francia, din Italia și din alte staturi naționale. Ca și când noi la poruncă ar trebui se primim ce ne spun diarele „infalibile”, în tonul lor de instructori, tot de bani buni și n'am avè nici dreptul ce ni l'a dat Ddeu ca să reflectăm.

Nu este aceasta suprinďetoriu ca se nu dicem indignătoriu pentru ori ce om cu mintea la loc? Ne dau învățături frumoase de moderațiune, nouă căror ni s'a luat sub prețeste pompoase totul atunci când se dicea că ni s'au dat toate, atunci când la stăruința șovinistilor sîntem aduși în pozițiunea ca din partea unei naționalități să ni se pună secestru pe toate aspirațiunile ce privesc statul. În adevăr trebuie să dicem că este metod în astfelu de absurditate, care analizată nu este altceva decât că în Ungaria numai o naționalitate se cuvine se trăiască. Căci așa ni se pare că raționează acei cari dică că sîntem ultraisti: „Voi puteți trăi aici cu noi, „puteți fi ca noi: abdiceți de un puțin lucru, de limba și de naturelul „vostu. Oameni sîntem și noi Maghiarii și dacă vă faceți și voi Maghiari tot oameni rămâneți. Dar noi „nici nu mergem cu pretensiunile așa „departe. Nu cerem ca la moment se „ve faceți toți Maghiari. Sîntem „dulgenți. Până una altă până când „se va vota vre-o lege nouă în „vința limbei, acasă puteți vorbi cu „muerile și cu copiii vostri limba „voastră; ba chiar și în biserică ve „este permis a dice „Tatăl nostru”, „și dacă „mai știți și „alte rugăciuni, „în limba voastră.”

Dar am ăis că și noi reflectăm și că avem însușirea aceasta nu sîntem noi de vină, căci Ddeu ne-a dat-o și nouă, se vede fără respect la naționalitatea noastră.

Poate că din punct de vedere maghiar însușirea de a reflecta și noi este o scădere. Poate că conductorii opiniunei publice cu patentă cred că în Ungaria va fi de ajuns dacă reflectează numai o naționalitate și cei ce se „pocăiesc” și întră în sinul ei. Reflectarea la celelalte naționalități, deși încă neoprită prin vre o lege anumită, vor fi creștând acei pioneri ai șovinismului, nu este numai de prisos dar

și periculoasă pentru întregitatea statului, doar chiar pentru ideea de stat.

În adevăr teribili politici. Ei se vede că misiunea conducerii politice vor se o aibă în mijlocul unor ființe cari nu reflectează și li e teamă că o singură reflectare nepatentată le va resturna până și ideea de stat.

Deci se nu ne mirăm de alte suprinderi neașteptate, de călcarea bisericilor române, și a locuințelor preoților români în diverse părți ale țerei căutând după arme, proclamări și ruble(!!!), în mijlocul păcei celei mai adînci.

Ei bine, noi am combătut de ani și combatem absurditățile aceste dar în deșert. Căci mai eri alaltăeri unele foi maghiare ear' ne fac ultraisti și ne însinuă tendențe ostile atât întregității statului cât și ideei de stat unguresc.

În fața tuturor acestora, precum alte naționalități așa nici noi Români, nu ne putem pune în ceartă cu Ddeu de dragul politicilor maghiari pentru că ne-a dat și nouă însușirea de a reflecta. Și reflectând, ear nu sîntem noi de vină dacă ajungem la concluziunea, că noi nu numai că am putut, dar avem și drept de a trăi în stat ca Români chiar și cu risicul de a nu plăcea aceasta politicilor maghiari.

Și dreptul acesta este basat pe raportul numeric, pe istorie și pe lege în fine pe datoria noastră de a contribui la desvoltarea morală-intelectuală și materială a patriei.

Sinodul archidieceșan.

Sedința X (15 Aprile.)

(Urmare.)

Dep. N. Gaetan: Ansă la propunerea de sub discusiune au dat articoli publicați în „Pester Lloyd”. Înaltul presidiu a mărturisit cum că are cunoscință despre acei articoli adaugînd că întrebarea aceasta a venit și înaintea consistoriului fără a se pute înțelege însă în păreri despre cele ce ar fi de întreprins în contra acelor-a. Răspunsul dat de Escelența Sa pe mine m'a mulțămît pe deplin. Dacă s'a simțit vre un membru din consistoriu vătămât s'au chiar atacat prin acei articoli trebuia se scrie în contra lor, vađa consistoriului plenar nu e atacată deci bine s'a făcut că nu s'a reflectat la cele ăise în acei articoli. Escelența Sa a avut tot dreptul a nu răspunde la enunțațiunile din „Pester Ll.” și a nu lăsa pe consistoriu se răspundă. Dacă ne spun vorbe de pe uliță și din „Calic” că presidiul e de vină la cele ce se întâmplă acestea nu sînt dătătoare de măsură. Susțin propunerea: pentru trecerea preste propunerea aceasta la ordinea ăilei.

Dr. Pet cu: Mărit sinod! Eu cred a fi toți de aceea convingere că d. dep. D. Manole atât cu interpelațiunea cât și cu propunerea s'a de față a voit numai se liniștească sufletele din afară. Aceasta o dorim și noi cu toții, căci toți consimțim să vedem odată o ordine mulțămitoare în biserică noastră. După deslușirile ce le am primit nu ne rămâne alta de fă-

*) În Cislaitania sînt admise toate limbile recunoscute de stat.

cut decât se ne mulțămim cu răspunsul dat de Escelența Sa, care încă nu esprime alta decât dorința într-o susținere și înaintarea păcii și a ordinii. S'a făcut deja prea multă vorbă în acest punct, dacă am mai face și cercetări și s'ar face și una s'au altă descoperire am ajunge la aceea ce a dîs dl Cosma, că neam spăla rufele înaintea lumii. Am afla că suspiciunile sînt în adevăr îndreptățite ar fi trist și reu, am afla din contră că suspiciunile nu sînt îndreptățite eară ar fi reu, căci ni s'ar pute face câte și mai câte imputări. Esmiterea propusă ar însemna, că noi primim de adevărate nedumeririle existente. Convingerea mea este, că propunerea, fiind trecută la protocol, s'a ajuns scopul de aceea se trecem preste ea.

Presidiul: Va fi cunoscut membrilor sinodali mai vechi, că eu totdeauna m'am conformat dorințelor sinodului. Mărturisesc, că în cazul acesta, când s'ar primi propunerea d. dep. D. Manole, n'ași pute satisface propunerii sinodului, și aceasta din unele considerațiuni mai înalte și chiar din interesul bisericii noastre. M'ași ruga de măritul sinod să nu mă aducă în poziția neplăcută a nu mă pute conforma decisiunilor sinodale. În aceea ce am dîs la diferite ocațiuni n'am dîs nici de cum lucruri mari și nici nu am voit să dau ansă la presupuneri, că ași ave doară să spun lucruri mari.

Să se caute o altă modalitate spre delăturarea acestei situațiuni; cea proiectată nu ne va duce la scop.

Dep. D. Manole: Am auzit exprimându-se, că cestiunea ce ne preocupă ar fi gingașă și delicată. Aceasta o o dîc și eu și de aceea constat, că multe din cele dîse în acest obiect sînt potrivite a îngreuna cestiunea. Dacă ași mesteca și eu cestiunea aceasta cu cestiuni mai mici, ași căde și eu în groșala: de ai reduce însemnătatea și a o face nerealisabilă. Toți căți au făcut aditamente la propunerea mea, au dovedit, că nu au priceput cât e de delicată și gingașă, ba chiar fină cestiunea de sub discuțiune. Propunerea mea e foarte simplă: sinodul își exprimă dorința, ca Escelența Sa cu francheța unui tată să ne clarifice starea lucrurilor. Eu n'am indicat timpul, când, și locul, unde, să o facă aceasta Escelența Sa; nici n'am dîs că ce ar ave să ne răspundă. Dacă voim a suleva cestiunea, carea nu se bazează nici decât pe șoapte, să o sulevăm bine, într'un mod demn de însemnătatea ei. Cestiunea ventilată și discutată în „Pester Lloyd“ nu e personală. În „Pester Lloyd“ sînt atacate instituțiunile și loialitatea bisericii mele, de aceea nici nu mă poate interesa în cazul acesta persoana care a scris aceea corespondență ci aceea ce s'a scris. Bine a dîs cine a dîs, că pela Brașov și în alte părți s'au născut multe și mari nedumeriri din incidentul acelei corespondențe, nici nu se pute alcum de oare ce articoli din foaia numită sînt o denunțăminte de sus până jos. Nedumeririle existente și îngrigirile în cari m'au pus acele pentru biserica mea mi-au dat ansă la interpelațiunea ce am făcut. Dacă era răspunsul Escelenței Sale, dat la interpelațiunea mea, pozitiv și fără rezerve, atuncea puteam trece preste propunerea aceasta. Din răspunsul ce ni s'a dat se vede însă, că Escelența Sa are dureri pe inimă pe cari nu ni le poate spune. Respectăm rezervele Escelenței Sale, credem însă că ar fi bine ca și Escelența Sa să ne respecte dorințele noastre. Escelența Sa în credința a ave inimiici aici și în afară se poartă cu rezerve față de dorința noastră ca nu cumva se dea ansă la conspirarea acestor inimiici cu inimiicii noștri seculari. Conced că inimiici de acestia pot se esista nu conced însă că ar fi astfel de inimiici aici la noi în archi-

diecesă. Convins de adevărul acesta am făcut propunerea de față care ne va pune în pozițiune a ne grupa pe lîngă capul nostru bisericesc și a forma o falangă neînvîgibilă față cu inimiicii, spre a ne apera atât capul bisericii noastre cât și pe biserica însăși. Acestea mi-au fost motivele din cari, nemulțămît cu răspunsul plin de rezerve și fin al Escelenței Sale, am purces la propunerea dela ordinea dîlei. Poate că Escelența Sa din considerațiunea, de a nu se lăsa în personalități, tace! Aceasta nu e bine, căci eu cred că dacă simt în corpul meu un reu mic și știu că prin delăturarea lui încungiur un reu mai mare, atuncea îl taiu fără multă rezervă. Asemenea ar trebui se urmeze în cazul de față și Escelența Sa, și noi am fi scăpați pentru totdeauna de rele mari, delăturând un reu mic. Când s'ar primi propunerea mea fără aditamentele propuse, Escelența Sa între altele ar face și un act de o însemnătate deciderătoare. Am spus, ce am avut la inimă. Chiar că ce stimez pe capul bisericii mele, am considerat cestiunea de delicată și o am tractat într'un mod atât de delicat. Recomand propunerea mea spre primire.

Dep. Dr. N. Pop, Dr. I. Borcia și Dr. Petcu își retrag aditamentele propuse după deslușirile date de dep. D. Manole; singur deput. N. Gaetan rămâne pe lîngă vederile sale.

Punându-se cestiunea la vot se primesce propunerea dep. D. Manole; dep. N. Gaetan a ramas singur pe lîngă propunerea sa: a să trece simplu la ordinea dîlei preste propunerea dep. D. Manole.

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiu, în 12 Maiu.

În casa deputaților Ungariei curge neîntrerupt desbaterea asupra creditului de pacificațiune. După informațiunile ce ni le-au adus foile soșite cu posta de astăzi partida independentei ave se decidă într'o conferență dacă este a se lăsa curs liber desbaterilor sau a se cionta desbaterea recedînd cei înscrisi din opozițiune la cuvînt. Nu scim încă rezultatul conferenței prin urmare nici dacă desbaterile meritorii se vor termina înainte de serbători.

Ministeriul comun de finance este încă vacant. „P. Ll.“ află că în Viena se vorbește serios și exclusiv numai de candidatura lui Kállay.

Crisa ministerială dincolo de Laita ar fi dispărut înainte de a se ivi pe orizontul, de unde se o poată vedea și cei neinițiați în diferențele partidelor parlamentare cislaitane. Contele Taaffe, ne spune „D. Ztg.“ a făcut pace cu clericali și așa afacerile senatului imperial se vor desfășura neconturbate mai departe.

Dela Roma se scrie că raportul între Italia și Austro-Germania este foarte bun. Italia merge cu puterile aceste mână în mână atât în cestiunea egipteană cât și în cea dunăreană.

Din scirile mai nouă dela Petersburg se vede că încoronarea țarului, dacă se va face în anul acesta, se va face în tăcere și poatecă nu în Moscva, ci în altă parte. Poliția se dîce că nu se încumete a garanta că nihilistii nu vor înscena vre-o catastrofă când încoronarea ar fi publică.

Toate diarele bucureștene de Marți salută ziua dela 10 Maiu ca ziua aniversarea dela încoronarea regelui Carol.

Comisiunea dunăreană din Galați, se dîcea în zilele acestea, că afară de delegatul României va accepta comisiunea micșă în forma propusă de Barrère. Astăzi cetim că

Anglia voiesce se facă un amendament, conform căruia Austro-Ungaria și România, ca membrii permanenți din comisiunea micșă se nu funcționeze tot odată și ca delegați în comisiunea dunăreană (europeană).

„Pester Lloyd“ de Duminecă publică următoarea corespondență a deputatului Dr. Michael Polit adresată redacțiunei aceluiași dîar:

Onorată Redacțiune!

De câte ori cetesc în foile din capitală corespondențe despre relațiunile Sârbilor din sudul Ungariei, totdeauna trebuie să regret că publicul unguresc este foarte reu informat prin aceste corespondențe. Trebuie să admit, că sau înșiși corespondenții sînt reu informați sau cred că trebuie să se acomodeze unui anumit curs pe speșele adevărului. Chiar și corespondența de aghi din Carloviț, care apără în preșuita D-Voastră foaie, încă nu e scutită de astfel de greșeli. Voiu abstrage dela ceea ce se dîce despre mine, ca procuror al fondului național sârbesc; eu am desmîșit încă odată în preșuita D-Voastră foaie fabula despre venitul meu de 10,000 fl. și pot asigura pe ori și cine, că eu nu mi-ași face mare scrupul, dacă chiar mâne ar ocupa un altul postal meu, căci venitul anual de 1000 fl. adevă una mie de floreni, nu stă în nici o proporțiune cu lucrul cel mult, ce îl are cineva ca procuror al fondului național sârbesc. Lucru principal este, că corespondentul instituțiunei comitetului congresului pune cuțitul în coastă. Dar, această instituțiune este basată pe statutul sancționat al congresului din 14 Maiu n. 1875; acest statut congresual și are rădăcina mai departe în art. de lege IX; 1868. Totodată se înțelege de sine din acest articol de lege, ca și din statutul congresual, conservarea dreptului de suprema priveghiere a guvernului unguresc în toată sfera sa. Comitetul congresului de 6 ani încoace de când există a dovedit o astfel de conșiențiositate încât guvernul unguresc putea să fie pe deplin mulțămît, și eu sînt convins, că dacă comitetului congresului i s'ar fi putut imputa cea mai neînsemnată greșală guvernul unguresc la moment lar fi disolvat. Dacă D. corespondent al Dvoastre sfătuesce pe guvern să delature comitetul congresual Sârbii n'ar fi fost de loc suprinși de acest sfat.

Îndată după denumirea patriarhului Anghelici am fost eu de părere să se disoalve ele înseși, atât comitetul congresului cât și toate autoritățile bisericesci auto-noame și să lase guvernul se facă și dreaga după pofta inimei în biserica noastră. Dacă legea nu ne a putut scuti ca să ni se denumiască capul bisericesc cum va scuti legea instituțiunile celelalte ale bisericii noastre auto-noame? Deci ar fi numai consecuent ca patriarhului octroat să i urmeze îndată o constituțiune bisericească octroată. După denumirea făcută contra legilor a patriarhului nu ne mai poate surprinde pe noi Sârbii nimic. Nu ne ar cauza nimici o surprindere nici chiar cazul, când ne ar denumi cineva nouă acatolicilor pe Cardinalul Haynald sau pe episcopul Strossmayer de patriarh.

Pe lîngă modesta rugare de a publica aceste știri ale mele în preșuita dvoastră foaie, rămân cu toată stima.

Budapesta 20 Mai 1882.

Dr. Michael Polit,
dep. dietal.

Cestiunea Dunărei.

Desbaterile din Cameră dela 1 Maiu.

D. ministru de externe. Dlor înțeleg toate îngrigirile d-v. și înainte de toate sînt dator se aduc omagiul mulțămirilor mele dlui Vernescu că a tratat cestiunea într'un mod cu totul obiectiv și n'a căutat să facă dintr'însa o armă de partid (foarte bine.)

Dlor, doriți să știți în noua față în care a întrat cestiunea Dunărei, care sînt vederile guvernului, care are să fie atitudinea sa, ce linie de conduită își propune să

urmeze. Dorința este legitimă. Voiu cauta, dar, a răspunde întrebării d-v. într'un mod clar și categoric, tot așa precum a făcut și onor. d. interpetator, espuiind vederile sale.

Dlor, nu v'ați îndoit nici odată și un singur minut, cred, că, în această cestiune de care sînt legate interesele noastre naționale cele mai însemnate, guvernul n'a avut un singur minut cugetul de a se despărți de simțământul și vederile națiunei întregi (aplause.)

Dacă ar fi putut esista vre o îndoială în privința aceasta, apoi ea a trebuit să dispară în urma actelor ce s'a comunicat.

Toate instrucțiunile ce am dat agenților noștri, toate notele, toate actele eminate din cancelaria ministeriului de externe prin care s'a tras reprezentanților noștri în străinătate linia de conduită ce aveau să urmeze, prin care li s'a indicat limbajul ce aveau să țină în această cestiune, sînt aici pentru ca să mărturisească că noi ne-am ținut strict de programul țerei, și că am apărut, în marginile lui, drepturile țerei.

D-v. toți, sau cel puțin aceia din d-v. cari erau preșenți la ședința secretă a Senatului, le-au auzit, au cunoscut de dînsese, și puteți judeca în cunoscut de cauză dacă guvernul și-a făcut datoră în această cestiune, dacă el s'a depărtat cu o singură iotă măcar dela programa națională și dela linia de conduită pe care d-v. înși-v, pe care Corpurile legiuitoare, i-au tras-o în această cestiune (aplause)

Dlor, ați putut vedea că terenul pe care guvernul încă dela început s'a pus în apărarea intereselor și drepturilor țerei, în această cestiune era de a face o distincțiune esențială fundamentală, între aceea ce privește la executarea chiar a regulamentelor, la facerea poliției fluviale administrative în apele noastre și într'aceea ce privește la supraveghiere.

Cât pentru partea legislativă chiar a operei, aceasta nu era și nici nu putea fi în discuțiune, fiindcă în privința aceasta există o dispozițiune formală și categorică a tratatului dela Berlin prin care se spunea cine era însărcinat să facă regulamentele. Aceasta era comisia europeană.

Dlor, în ce s'atinge de primul punct de executare, adevă a regulamentelor, nu am pregetat a susține în toate ocașiunile și cu toate argumentele pe cari ni le inspiră cunoscutele și patriotismul nostru, că după alcătuirile internaționale existente, acest drept nu se poate tăgădui României și nu se putea da altora (aplause.)

Cum am avut onoare s'o dîc și de ună-și în Senat, de aceste drepturi România s'a bucurat totdeauna. Ea le-a avut fără contestare și înainte de tratatul dela Paris și dela Berlin, înainte de a deveni Stat independent și de a intra în concertul Statelor europene. Cum ar putea dar să fie altfel astăzi când suveranitatea sa s'a întregit, și aceasta, grație sacrificiilor și silințelor continue a atâtor generațiuni, astăzi când coroana regală încinge capul României? (aplause.)

Pentru aceasta ar trebui să fie o dispozițiune formală și categorică a tratatului dela Berlin; și precum a observat-o și d. Vernescu, asemenea dispozițiune nu există nici în tratatul dela Berlin, nici în cel dela Paris din 1856.

Și se nu ni se dîcă că după art. 55 regulamentele de elaborat pentru partea aceasta a fluviului trebuind să fie în armonie cu cele ce sînt în vigoare la vale de Galați, prin aceasta s'ar înțelege că și organele ce s'ar crea pentru executarea acestor regulamente să fie asemenea cu comisia europeană și înarmate cu aceleași puteri. Dacă acest argument ar fi bun, singura conclusiune ce s'ar putea trage dintr'însul ar fi că comisiunea europeană însăși ar trebui să exercite acele puteri, în sus ca și în jos de Galați; și nimeni nu știu să fie pretins până astăzi că o asemenea conclusiune ar fi conformă tratatului dela Berlin. Este evident că atunci când congresul a dîs că regulamentele între Galați și Porțile de Fer să fie cât mai în armonie cu cele din jos de Galați, el n'a avut în vedere decât regulile privitoare la navigațiune, regulile de observat din partea bastimentelor cari fac

comerț pe Dunăre și diferite sancțiuni sau penalități în caz de controverșiuni.

Aceste reguli, conținute în partea A și B a proiectului de regulament, au și fost elaborate în sensul indicat de art. 55 și primite în cea mai mare parte de toți delegații în comisiunea europeană.

Cât pentru organele chiar, cât pentru aparatul administrativ care avea să pue în aplicare acele reguli de navigațiune, dacă ar fi fost în intențiunea congresului să creeze o autoritate analogă ca ceea ce există dela Galați în jos și cu aceleași puteri, este evident, dlor, că congresul ar fi spus-o într'un mod formal, căci asemenea lucruri, încă odată, nu se subînțeleg, nu se pot induce prin analogie; ci trebuia să rezulte dintr'un text pozitiv, formal, al tratatului.

De altă parte, dlor, exercițiul acestui drept care este inerent suveranității teritoriale a Statelor țermurene, lăsând în mâinile României, departe de a fi incompatibilă cu principiul libertății celei mai absolute a navigațiunii și cu interesele comerțului pe Dunăre, ar fi din contră o garanție mai mult. Interesul României exercitând acest drept, este să-l întrebuințeze spre cel mai mare folos al comerțului și al navigațiunii pentru ocrotirea și îndreptățirea egală a tuturor pavilioanelor.

Din toate aceste puncte de vedere dlor, noi, împreună cu d. v., de câte ori am fost chemați să spunem cuvântul nostru în această cestiune am revendicat menținerea acestui drept sacru în mâinile noastre, ca făcând parte din suveranitatea noastră teritorială. În privința aceasta, dar nu poate se fie deosebire de vederi între unii și între alții (aprobări.)

Dlor, ni s'a dîs: dar cum primiți dela Galați în jos se funcționeze o instituțiune fluvială care este nu numai o autoritate de supraveghiere, dar și o autoritate administrativă însărcinată cu poliția navigațiunii și cu aplicarea regulamentelor, ba încă și alte atribuțiuni excepționale.

Dlor, este o deosebire mare între una și alta: gurile Dunărei s'au dat României de Europa, și i s'au dat în aceste condițiuni. Ea le a primit astfel cum sînt, adică puse sub scutul unei instituțiuni europene, și foloasele ce România trage din existența și menținerea acestei instituțiuni, sub raportul politic și economic, sînt atât de mari încât nu pot să stea în balanță cu micile stîrbături ce se aduce la exercițiul deplin al suveranității noastre teritoriale (aplaude.) Și apoi aceste drepturi la gurile Dunărei s'au exercitează de Europa întreagă și în numele unui interes european, ear nu de o singură putere și în numele intereselor unui singur Stat. Deosebirea dar este mare (aplaude.)

Dlor, s'a emis ideea, și știu că această idee are partizani distinși chiar în sinul Parlamentului, că soluțiunea cea mai nimerită ar fi încă de a se întinde puterea și jurisdicțiunea comisiunii europene dela Galați până la Porțile de Fer (mișcări.)

Dlor, nu pot intra în esaminarea avantajelor și inconvenientelor ce această soluțiune ar putea prezenta din punctul de vedere al intereselor noastre generale; ceea ce este însă sigur, este că din punctul de vedere al exercițiului suveranității noastre teritoriale, soluțiunea n'ar corespunde la dorințele unanime exprimate de Corpurile legiuitoare în diferite ocațiuni (aprobări.)

Însă ceea ce mă autoriza a nu intra în esaminarea acestei combinațiuni este că nu ne aparține nouă să propunem modificări, și modificări așa de importante, în această materie la tratatul dela Berlin. Alții pot s'o facă. Noi însă în toată această campanie care am întreprins-o pentru a apăra ceea ce credem că este al nostru, ne am pus totdeauna pe terenul drepturilor noastre întemeiate pe dreptul public european.

A cere asemenea modificări ar fi, dar se ne contradicem, și nu ne convine nouă să părăsim acest teren, și se înlesnim astfel înșine calea acelora cari ar voi să reformeze sau să modifice în acest punct tratatul din Berlin într'un sens favorabil lor și care nouă poate nu ne ar conveni.

Așa dar, d-lor, în privința dreptului de a face poliția fluvială noi în apele no-

stre, am fost dela început neclintii, în al revendica pentru noi și am declarat că în privința aceasta nu putem face nici o concesione. (Aplause.)

În ceea ce s'atinge de supraveghiere în principiu, mi s'pare earăși că sîntem de acord cu toții. N'am auzit să se fi ridicat, fie în Senat, fie în Cameră, de nicăiri o voce care să nu recunoască Europei dreptul de supraveghiere asupra modului cum Statele țermurene ar aplica regulamentele elaborate de comisiunea Europeană.

N'ați primit d-v. toți, cu cele mai vii aplause, acel pasagiu din mesagiul Regal, prin care formulându-se, în mod precis programul d-voastră în cestiia Dunărei se dîcea:

„Primum regulamentele cele mai severe pentru a garanta libertatea tuturor pavilioanelor; primum supraveghierea cea mai riguroasă în privința aplicării acestor regulamente; dar cerem tot o dată ca în apele române ele să fie aplicate de autoritățile române.“

Și n'ați consacrat prin voturile d-v. unanime acest program răspunzînd la discursul Tronului?

În principiu dar nu poate fi deosebire de vederi nici în privința aceasta între d-voastră și noi.

Însuși on. d. interelante, prin cuvintele ce a rostit adînoari, recunoscînd că, după tratatul dela Berlin, Europa a înțeles să și reserve ei supraveghierea, ear nu numai sarcina de a elabora regulamentele de navigația pe această parte a fluviului...

D. G. Vernescu. N'am dîs ceea ce Eug. Stătescu, ministru de externe. Știu bine că atunci când se discuta răspunsul la discursul tronului...

D. G. Vernescu. Nici nu eram aici atunci.

D. Eug. Stătescu, ministru de externe. Atunci cu ocaziunea vre-unei interelări știu că ați combătut ideea aceasta însă astăzi mi s'a părut că ați revenit și ați admis în principiu supraveghierea din partea Europei.

D. G. Vernescu. Nu m'ați înțeles bine ce am dîs.

D. Eug. Stătescu, ministru de externe. Așa am înțeles că recunoașteți Europei un drept de supraveghiere...

O voce. De veghiere.

D. Eug. Stătescu, ministru, de externe. Dlor, eu nu sînt în stare să înțeleg asemenea subtilități, nici nu pot vedea ce deosebire găsiți d-v. între dreptul de veghiere și dreptul de supraveghiere.

Ori care ar fi însă în privința această opiniunea personală a d-lui Vernescu, sînt dator să constat că marea majoritate a Corpurilor legiuitoare a primit această idee și-a consfințit-o prin voturile sale, admițînd punctul de vedere al guvernului în privința înțelesului art. 55 din tratatul dela Berlin în ce se atinge de supraveghiere.

Noi, dlor, precum aveam onoarea s'o dîc începînd, n'am făcut de cât a urma pe această cale; și până când nu cutare sau cutare reprezentant individuale, ori cât de mare ar fi de altfel autoritatea și individualitatea sea, până când dîc în această cestiune nu vor veni Corpurile legiuitoare însăși că se ne tragă o altă linie de conduită și se ne indice o altă cale, până atunci eu unul nu mă cre! autorizat să schimb această linie de conduită și să es din acel program. Când d-voastră lați schimba voiu vedea ear, dacă vă pot urma s'au nu.

Însă, dlor, dacă în principiu ideea de supraveghiere este admisă de noi toți, este cestiunea a se sci în ce mod are să se exerciteze această supraveghiere și aci începe partea delicată a cestiunei, căci este mod și dea exercita supraveghierea, și modalitatea acestei supraveghieri a dat loc la divergențele cele mai mari în sinul chiar al comisiunii europene.

Suntem ținuți să ne esplicăm ađi și în privința aceasta, căci și dacă nu ne ați fi pus d-voastră în întărdiere prin interelarea aceasta, ne a pus în întărdiere Europa prin comunicarea oficială a propunerii franceze.

Dlor, în privința aceasta punctul de vedere ce am susținut atât în comisiunea europeană, prin delegatul nostru cât și dea

tunci încoace prin toate depeșele și instrucțiunile date ministrilor noștri în străinătate, este că după sensul adevărat al tratatului dela Berlin, și după spiritul care a presidat la redacția art. 55 în sinul congresului, această supraveghiere nu trebuie și nu poate să se exerciteze altfel decât prin organul unui comisar generale, numit de comisiunea europeană.

Ne-am întemeiat, dacă nu pe testul precis și pozitiv al tratatului, dar pe protocoalele și pe lucrările ce au avut loc în sinul congresului. Acest punct reese din propunerea ce a fost admisă în congres de însuși reprezentantul austro-ungar, și pe care o cunoașteți. Dacă aceea propunere n'a fost înserată în tratat nu este fiind-că congresul ar fi respins-o fiind-că conținea o dispoziție de detaliu de care congresul nu era chemat să se ocupe. Eată de ce a fost trimisă la comitetul de redacțiune de unde a lăsat apoi actualul art. 55 al tratatului.

Dlor, am fi fost fericiți dacă puterile ar fi înțeles tot așa lucrurile cum le înțelegem noi! Astăzi n'ar exista o cestiie a Dunării! Comisia ar fi elaborat regulamentele (partea A și B.) Ele s'ar fi comunicat Statelor țermurene cu invitare de a le pune în executare și s'ar fi numit un comisar generale din partea comisiei europene cu însărcinarea să supravegheze și se inspecteze în ce mod Statele riverane să achită de datoria lor. La cas de abatere s'ar fi cerut îndreptare pe calea diplomatică. Lucru ar fi fost simplu și practic tot de o dată, dar din nenorocire Puterile, care au și ele cuvîntul lor, în această cestiune, care sînt și ele un factor, și un factor puternic în această cestiune, n'au împărtășit modul nostru de a vedea în această privință. Ele au primit ideea unei noue comisiuni, au primit-o toate în unanimitate afară de Statul român, și o comisiune nu numai de riverani, ci o comisiune mică și cu puteri administrative analoage cu acelea ce le exercită comisia europeană dela Galați în jos.

Expresiunea de comisiune mixtă a căpătat astfel un sens tehnic propriu prin care se înțelege nu numai o autoritate compusă de riverani și de neriverani, dar încă și o autoritate investită cu atribuțiuni administrative și polițienesci în materie de navigațiune fluvială, o autoritate cu dreptul de a face poliția pe această parte a fluviului și a aplica însăși regulamentele.

Dlor, în ceea ce privește caracterul și natura acestei autorități, în ceea ce privește puterile și atribuțiunile ei, noi am declarat într'un mod categoric și continu că nu primim (aplaude.) Și d-lor am lipsi nu numai programei noastre, ci am consimțit la alienarea drepturilor noastre incontestabile dacă am primi o asemenea comisiune și aceasta noi nu o putem! (Aplause.)

În privința aceasta punctul nostru de vedere nu s'a schimbat și nu se va schimba.

(Va urma.)

Varietăți.

* Ministrul honveților după cum scrie „Ung. Post“, va prezenta un proiect de lege referitor la ajutorarea văduvelor și orfanilor rămase de soldații cari sau au cădut în războiu sau au devenit neapți pentru lucru. În ce privește spriginirea familiilor soldaților mobilizați este deja provădut în articolul de lege IX, 1881 și prin urmare e lucru cu cale, ca se fie spriginii și aceia a căror unic susținător din întemplantare sau a murit pe câmpul de războiu sau a devenit cu totul neapt pentru lucru. Speșele astor fel de ajutorări se vor acoperi din fondul taxelor pentru liberarea de serviciul militar. Proiectul de lege va fi de ocamdetă provisoriu și pentru un timp determinat până când se va completa pe deplin legea organică, luând în considerare orice ocaziune și toate soiriile de dispozițiuni de altfel de natură. Acest proiect de lege este în lucrare și probabil, că va fi prezentat casei deputaților în sesiunea din toamna viitoare.

* (S'a deschis) alaltăeri drumul de fer din tunelele cele nouă prin muntele St. Gotthard, care leagă Germania și Elveția de o parte cu Italia de altă parte, pe lîngă entusiaste festivități. Lungimea liniei drumului de fer între Luzern și Milano e de 15,000 metri și trece prin 62 tuneluri, preste 32 poduri, 10 viaducte și 24 pasage. Vagoanele sînt luminate cu lumină electrică.

* (Himen). Dl Gerasim Carpenișianu, notariu al comunei Balomir a celebrat cununia cu Domnișoara Maria Mina Almașian în biserica gr. cat. din Roșia-montană.

* (Societatea limbilor romanice) dela Montpellier a premiat și anul acesta pe un poet român, d. Naum, pentru nisce poezii traduse cu un talent deosebit în românesce din dialectul provençal. Obiectul oferit ca premiu este: „Peană de aur împodobită cu briliante.“

* (Scandalul în teatrul din Belgrad). În privința unui scandal întemplant mai țilele trecute în Belgrad se scrie următoarele: „Primirea piesei Rabagas în repertoriul teatrului național de aici, a făcut pe socialiști, ca în ajunul reprezentației să prezinte un protest întendenței teatrului, adăugînd că dacă se va înscena acea piesă, ei vor face o demonstrație. Veni seara când era să se joce piesa. Teatrul era plin și regina era asemenea de față. Pe la 9 oare se făcu un sgomot în parter; unii strigară: „Afară cu gendarmii și cu poliția,“ și încăerarea se începu. Tot odată se grămădi multă lume și în față teatrului, unde strigătele și șuerăturile deveniră asurđitoare. Poliția călare nu putu ține piept mult timp cu mulțimea, care în cele din urmă puse mîna pe pietrele, destinate ridicării monumentului pentru prințul Mihail. Pietrele sburau în toate părțile și câte-va persoane, greu lovite, cădură la pămînt. Atunci poliția făcu uz de arme. Strigînd: „Nu cunoaștem decât pe Dumnezeu și pe regele!“ Gendarmii începură a da în dreapta și în stînga! un mort și cincisprezece răniți rămasăra pe loc. Au urmat apoi numeroase arestări. Între cei arestați se află și redactorul foaii umoristice „Cosa“, care e considerat de adevăratul instigător al scandalului.“

* (Descoperirea ființei tuberculosei.) Se scrie dela Berlin: că de două săptămîni se află oamenii care se ocupă cu sciințele naturale și cu deosebire cei ce se ocupă cu medicina într'o agitațiune extraordinară, agitațiune care se poate observa numai cu ocaziunea unor evenimente mari științifice. Agitațiunea aceasta datează de când cu o prelegere, pe care a ținut-o în 24 Martie n. cunoscutul și meritatul scrătător pe terenul organismelor microscopice, renumitul Dr. Robert Koch, consiliar în corpul sanitar imperial, în societatea fiziologică din Berlin. În această prelegere a constatat amintitul Doctor, că ființa tuberculosei are forma unor Bacterii (bacteriile sînt nesce animale infusorice, cari numai cu ajutorul microscopului celui mai ager se pot vedea.) Eată în câteva cuvinte esența acestei desporiri:

Că Tuberculoza este un morbo infectător a devenit de un timp în coace un adevăr esperiat de mulți scrătători, un adevăr necontestabil. Dr. Koch a dat prin o procedură chimică genială, de urma acestor ființe parasite. Bacteriile de curînd descoperite au forma unor bețigașe. Ele sînt foarte fine și un pătrar sau jumătate așa de lungi ca diametrul unui globuleț de sînge; cele mai mari pot să ajungă și la lungimea unui diametru întreg. — În toate locurile, unde procesul tuberculosei e proaspet și se află în-

